

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Franciskanska ulica st. 8 (tiskarna I. nadst.). Uredništvu ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelje in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21.60, polletna K 10.80, četrtletna K 5.40, mesečna K 1.80; za Nemčijo celoletno K 26.40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36.—

Posamezne številke po 8 vin.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petstvarica 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — Inzerate sprejema upravništvo. — Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije lista so poštne proste.

Stev. 527.

V Ljubljani, v petek dne 7. marca 1913.

Leto III.

Enaka volilna pravica.

Ko so leta 1908, meščanske stranke v kranjskem deželnem zboru kovalе volilno reformo, je socialna demokracija svarila in upozarjala na posledice, ki se pokažejo prejalšle, če bo ljudstvo zopet politično opeharjeno. Socialistični glas je zadeval gluha ušesa; sklenila se je volilna reforma, ki je vrgla množicam slepilo četrte kurije s tako velikimi volilnimi okraji, da je zlasti delavstvo povsod utonilo v morju agrarnih elementov, in klerikalci so pobrali sadove svojega šarlatanstva. Dobili so večino v deželnem zboru, večino v deželnem odboru, svojega človeka na sedežu deželnega glavarja. In prej nego je bilo misliti, so se začele izpolnjevati naše svarilne besede: Črna klika je vpeljala v deželi infamno strahovlado, ob kateri se razbija vsaka pravica kakor ob železni steni. Rimska večina deželnega odbora ne pozna nič drugega kakor svojo takozvano stranko, ki pravzaprav niti ni stranka, ampak vzajemno zavarovalna družba interesov; kdor ni klerikalen lizun, nima pravice pri domišljavih despotkih v deželni hiši; sami zakoni ne veljajo tem satrapom in poslabšani izdaji nič, kajti če z njimi ne dosežejo, kar hočejo, jih pa machiavelistično »razlagajo« in sučejo, dokler jih ne skremžijo za svojo korist.

Medtem ko se iz deželnega dvorca razglašajo politični boikot, medtem ko deželni odborniki s svojim glavarjem javno izrekajo, da bodo izpolnili samo prošnje, ki prihajajo od hlapcev klerikalizma, medtem ko se tam gori razvija strankarstvo v vsej svoji perfidnosti, se razširja med prebivalstvom nevolja, apatija, pridružen bes stiska pesti v žepu, in v klasje gre nekakšen političen obup, ki bi moral presenčiti črne avtokrate same, če jim ne bi bila strankarska strast popolnoma zaslepila oči.

Vse to prihaja tako, kakor je moralo priti. Izpolnjuje se, kar je svareča socialna demokracija napovedala. Ko je bil že izvoljen ustavni odsek kranjskega deželnega zbora in mu poverjena naloga, da sestavi nov volilni red, je pisal »Rdeči prapor« dne 4. aprila 1908:

»Na otvoritveni seji kranjskega deželnega zbora je naglašal novi deželni glavar, da je volilna reforma nujno potrebna. To je bila beseda, s katero lahko soglasa vsakdo. V deželnem zboru ni bilo ugovora, poslanci vseh strank so vsaj molče — pritrjevali.

A vendar ne more zadostovati, kar je povedal gospod Šuklje. Tudi baron Beck in baron Schwarz zahtevata volilno reformo, a demokracijo čuteč človek vendar ne more nikakor soglašati z njima. Kajti glavno ni, da se napravi volilna reforma, temveč najvažnejše je vprašanje, k a k š n a bodi preobnova. In prav v tem se razhajajo interesi prebivalstva in nameni vlade kakor nebesa in peklo.

Deželni glavar Šuklje je dejal, da se tok demokracije, ki se razliva po vsej državi, ne more ustaviti pred durmi kranjskega deželnega zbora. To je tako resnično, da je skoraj banalno. V logičnem izvajanju te misli bi morala volilna reforma pospešiti demokratizacijo in služiti demokraciji. Prav tega pa noče Beckova vlada: volilna reforma, kakor jo zahteva od kranjskega deželnega zbora, naj celo zajezí de-

mokratizacijo in naj utrdi protidemokracijske razmere s tem, da zamaši brezpravnim prebivalcem usta z navidežno volilno pravico, pa jim vzame možnost, stvarno in praktično vplivati na deželno zakonodajstvo in upravo. Gospodje na Dunaju hočejo, da bi se ustavil tok demokracije pred durmi kranjskega deželnega zbora, pred durmi deželnih zborov sploh ... a naši demokratični poslanci? Vedejo se kakor šolarji, ki jih je učitelj oštel!

Nedemokracija je volilna reforma, ki jo zahteva centralna vlada, a stranke v državnem zboru se pripravljajo, da jo sprejmejo. »Drugace ne gre.« Toda kako bosta slovenski stranki opravičili svoje vedenje, če bo treba ljudstvu podajati račun? Kako hočejo dopovedati narodu, da je bilo koristno, po povelju z Dunaja zatajati splošno in enako volilno pravico, katero so mu obljubovali?

Povsod je splošna in enaka volilna pravica politična potreba širokih slojev. Pri nas je pa več! Splošna in enaka volilna pravica je na Slovenskem potreba celega naroda in vsaka volilna reforma, ki sloni na drugačni podlagi, je pri nas protisocialna in protinarodna obremen. Kajti nikdar, zlasti pa pri taki priložnosti se ne sme pozabiti, da smo majhen narod, ki mora poginiti, če se mu ne posreči, zbrati vse svoje moči do zadnje in jih porabiti za plodono delo. Za male narode je demokracija neskončno važnejša, nego za velike; za tako male, kakor je naš, je absoluten pogoj življenja.

Ako se v narodu, ki šteje toliko milijonov, kolikor mi stotisoč članov, polasti manjšina kulturnih in političnih sredstev, ima večina nedvomno škodo od svoje brezpravnosti. Toda narod kot celota si vendar ohrani obstanek in podlago za razvoj in napredek, ker je manjšina že sama dovolj močna za to. Če tam celo propade del naroda, ni treba, da bi propadel ves narod.

Pri nas je drugače. Naše kulturno življenje je v nevarnosti, ker nas je tako malo, da komaj opravimo najpotrebnejše kulturno delo. Vsako zmanjšanje našega števila pomeni smrtno nevarnost. A naša moč se ne skrči le tedaj, če se izseli, ali pa če umre desettisoč Slovencev, temveč tudi tedaj, kadar se pogrezne del naroda v apatijo in letargijo. Dosedanja naša zgodovina je žalostna priča za to resnico.

Pač lahko žive tudi mali narodi. To nam imenitno potrjujejo Danci, Finci itd. Prav pri njih se pa tudi lahko naučimo, kako visoko cenijo politične pravice demokracije in koliko so vredne. Skrbno pazijo taki narodi, da se jim ne izgubi noben član, in kultura je pri njih mnogo višja, vsekakor pa širša, nego pri velikih narodih. Na Danskem ima vsak kmet svojo lišno biblioteko; ljudska izobrazba je na vrhuncu sodobnega stanja. Tako je tudi na Finskem. V obeh deželah je literatura bogata in temeljita; slava danskih pisateljev je znana vsemu svetu; Finci so preložili tudi našega Cankarja na svoj jezik. Pri obeh narodih je protialkoholizem vzorno razvit, a pri obeh narodih je tudi demokracija utrjena, kakor malo kje. Na Finskem imajo tudi žene ne le aktivno, temveč tudi pasivno volilno pravico in sede v deželnem zboru.

A pri nas hočejo skleniti volilno reformo, ki bi ohranila dosedanje brezpravnost širokih

slojev, le zato, ker ukazuje Beck tako. To bi bilo nemogoče, ako bi imeli merodajni voditelji slovenskih strank dovolj zmisla za važnost volilne pravice. Namesto politične resnobe je pri nas vse preveč političnega diletantizma. Ako bi se političarji zavedali, kaj tiči v volilni pravici, se ne bi mogli na noben način udati Beckovi volji, temveč bi se morali bojevati za splošno in enako volilno pravico do zadnjih konsekvenc.

S tem, da dobi volilec listek v roko, ki ga lahko položi v volilno posodo, ni še nič storjeno. On se mora jasno zavedati, da s tem listkom res vpliva na javno delo. Vedeti mora, da je nevidno sam v deželnem zboru, da se tam sliši in vpoštevajo njegov glas. Prepričan mora biti, da njegovo mnenje lahko tudi zmaga. Toda volilna reforma, ki nam jo vsiljujejo, mora s časom odvrniti večino prebivalstva od deželnega zbora in jim pristuditi volitve in volilno pravico sploh. Ako spoznajo volilci »nižje« vrste, da je njih glasovanje vedno brezpomembno, da ne morejo nikoli zmagati, tudi če imajo najčistnejšo večino, tedaj je naravno, da prejalšle izostanejo od volitev, ki praktično zanje ne pomenijo nič.

Ali hočejo meščanske stranke razširjati anarhizem na Kranjskem? Če imajo ta namen, ga morda dosežejo z Beckovo reformo. Z njo pride lahko dan, ko poreče armada volilcev iz četrte kurije: »Volilna pravica je sleparija vladajočih!« Posledica takega spoznanja je pa politično mrtvilo, ali pa boj, ki ne vpoštevajo parlamenta, boj, ki sploh ne izbira več sredstev po etični vrednosti, ampak edinole po uspešnosti. Take nevarnosti odvrne edino odkritosrčna, nepoplačena splošna in enaka volilna pravica.

Tako smo pisali leta 1908.

Zdaj kaže pratika leto 1913. Še pet let ni minilo. Kdor opazuje dogodke na Kranjskem in razpoloženje ljudstva, nam pritrdi, da mislo da-leč od onih razmer, o katerih bi mogotci po pravici lahko resneje razmišljali nego razmišljajo.

Ljubljanski občinski svet.

Ljubljana, 6. marca.

Zupan dr. Tavčar odpravlja ob 6. zvečer javno sejo. Konstatira sklepčnost in imenuje za verifikatorja občinskega odbornika Višnjikarja in Etbina Kristana.

Naznanila predsedstva.

Upravno sodišče naznanja, da se vršita dve razpravi mestne občine proti deželnemu odboru dne 29. marca. Prva ob desetih, druga ob enajstih. Zupan naznanja, da bo pri obeh razpravah zastopal mestno občino sam in sicer brezplačno, da pojasni stališče mestne občine. Razpravi sta važni, ker gre za mestno avtonomijo. — Finančno ravnanje naznanja, da finanč. ministrstvo ni moglo ugoditi prošnji občine Vič, ne da bi bilo treba viški občini plačati za to davek. — 17. marca se prične komisija zaradi električnih naprav na regulirani strugi Ljubljanice. Ker je naloga te komisije zelo važna, zato bo treba v tej komisiji mestni občini tehničnega in pravnega zastopnika. Za

tehničnega zastopnika je imenoval župan T. Schenkla, znanega strokovnjaka iz Gradca, pravnega zastopnika bo šele določil. — Polkovnik Weber naznanja, da bo letos tekmovalno streljanje domačega polka od 11. do 14. junja proti tranzealni pristojbini. — Na seji mestna občina preskrbela častnikom stanovanja proti tranzealni pristojbini. — Na seji 9. septembra je vložil obč. svetnik Likozar samostalni predlog, da naj mestna občina naprosi upravo drž. železnice, da prestavi zatvornico ob progi na Dolenjski cesti. Uprava drž. železnice je obljubila, da ustreže želji mestne občine. — Na seji 11. II. je obč. svetnik Kregar interpeliral glede regulacije Stare poti ob Jeleničevem posestvu. Zadeva se je odakzala stavbinskemu odseku. — Obč. svetnik Jeglič je interpeliral na eni zadnjih sej glede razsvetljave Holzapflove in Ravnikarjeve ulice. V Holzapflovli ulici se bo napravila še ena žarnica. Ravnikarjeva ulica je razsvetljena dovolj. — Obč. svetnik Novak je interpeliral glede posipanja ceste v Mestni log. Cesto morajo posipati posestniki, ostale ceste so se pravkar posule.

Proti zapisniku zadnje seje ni bilo ugovora, torej je odobren.

Personalnega in pravnega odseka poročili.

Poročevalec dr. Novak: Mestna občina bo morala nanovo zgraditi dva mostova, šentpeterski in frančiškanski most. Odločila se je za gradnjo mostov 1. razreda. Električna železnica je izjavila, da bo tudi uporabljala ta dva mostova. Če teče železnica čez most, veljajo za gradnjo mostovo določila železniškega ministrstva. Stroški bi se povečali za 30 do 40 tisoč kron. Električna cestna železnica je mnenja, da mora te povisane stroške utrpeti občina, občina pa nasprotno. Županstvo je torej mnenja, da se pravim potom ugotovi, kdo da je po pogodbi zavezan zgraditi mostove za uporabo cestne železnice. Odsek predlaga: 1. Pri izdelanju načrta se je ozirati na olajčenje gradnje, ki so potrebna za uporabo mostu po cestni železnici. 2. Proti cestni električni železnici naj se vložijo ugovorilna tožba zaradi prispevkov k povečanim stroškom pri gradnji novih mostov. — Oba predloga sprejme obč. svet.

Emanuel Kühnel prosi za odobritev izbrisnega dovoljenja glede izbisa zastavne pravice ljubljanskega ubožnega zaklada na nekaterih zemljiščih graščine Gradca pri Metliki. Zemljišča graščine so bila prej last nekega barona, ki je določil, da mora oni naslednik plačati ubožnemu zakladu ljubljanskemu 10 tisoč kron, ki bi prenesel njegove smrtne ostanke s tega zemljišča. Kühnel hoče prodati nekaj zemlje in prosi za izbrisno dovoljenje na teh zemljiščih, zastavna pravica pa se prenese na prvo mesto ostalega zemljišča. Odsek predlaga, da se prošnji ugodí. — Sprejeto.

Finančnega odseka poročili.

Poročevalec obč. svetnik Milohnoja: Deželna vlada je poslala magistratu dopis, s katerim naznanja, da se ustanovi na Kranjskem deželna komisija za tujski promet in turizmo na Kranjskem. Vlada pričakuje od mestne občine subvencijo. Deželni odbor jej je že dovolil

ROZALIJA SCHNITZINGER.*

Dobri stari časi.

Tobačna tovarna v Hainburgu, v kateri sem vse svoje življenje delala, je ena največjih izmed 29 avstrijskih tobačnih tovarov. Kakšne izpremembe so se odigrale, odkar poznam tovarno! V letih štiridesetih prejšnjega stoletja so zaslužili moški delavci po 17 krajcarjev na dan, ženske pa po 15. Tudi najstarejše delavke so predstojniki tikali. Kako so mlade delavke preteptali, o tem rajše ne govorim. Delali smo po štirinajst ur na dan in sicer od petih zjutraj do dvanajstih popoldne in od ene popoldne do osmih zvečer. Male otroke so ob štirih zjutraj matere vzdignile iz postelj ter jih odnesle stariim ženicam, ki so bile že v pokopju. Stare, izmoggane delavke so dobivale po 8 do 10 krajcarjev na dan miloščine, moški pa po 10 do 14 krajcarjev.

Vsakdo, ki je živel v onem času, se še spominja neznosne bede, v kateri je živel hainburško delavstvo. L. 1843 je izbruhnil v tovarni velik kraval, ki ga je povzročilo sirovo obnašanje kontrolorja. Ko so se delavke nekega dne uprle njegovemu krivičnemu postopanju, jih je pričel preteptati; tolkel ni le otrok, ti so bili že itak vajeni njegovih udarcev, temveč tudi odrasle žene in otroke. Uradnik mu je pomagal. Tedaj se je polastilo delavk veliko razburjenje in upre so se. Ali kakšne so bile posledice? Ravnateljstvo je odredilo preiskavo in odpustilo dvajset delavk, krivci pa so avanzirali. Še sedaj po 70 letih se mora marsikdo pokoriti za to, ker so njegovi starši nekoč hoteli streti okove suženjstva, ne da bi se jim bilo to posrečilo. S hainburškim tobačnim delavstvom so vedno ravnali kakor s tolpo sužnjev.

* Sodružica Rozalija Schnitzingerjeva je praznovala poleti 1911 svoj sedemdeseti rojstni dan kot upokojena tobačna delavka. Svoje spomine je napisala za knjigo, ki so jo izdale avstrijsko nemške sodružice lansko leto v spomin dvanajst let med avstrijskim socialističnim ženstvom.

Draginja je bila neznosna, a mezde sramotno nizke.

V Hainburgu je vladala večja draginja kakor pa na Dunaju, zato se ni moglo tobačno deavstvo izkupati nikdar iz bede. Te neprestane bedne razmere so izpodkopavale zdravje delavstvu. Leta 1852 je umrlo toliko delavk iz oddelka za smotke za jetiko, da je prišel okrogli zdravnik iz Brucka semkaj, da preišče vzroke te izredne umrljivosti. Dejal je: »Kdo bi se čudil? Ljudje delajo najprej po štirinajst ur v tovarni, potem še doma; delavka se noben dan ne more naspiti dovolj. Poleg tega pa še ta slaba pitna voda«. Voda iz vodnjakov je bila res taka, da je ni mogel uživati nihče. Vozniki, ki so privržali blago v tovarno, so nam v sodih pripeljavali vodo iz Donave. Ta voda nam je morala zadoščati za tri do štiri dni, poleti je dostikrat smrdela. To življenje je trajalo do let šestdesetih.

L. 1853 so uravnavali delovni čas in sicer takole: od šestih zjutraj do pol dvanajstih, od ene popoldne do pol sedmih zvečer. Prepovedno ni smel priti nihče, ker ob šestih so zaklenili vsa vrata po oddelkih in kdor je zamudil, je moral čakati zunaj ter zamudil delo in izgubil na mezdi. Leta 1866 so uvedli nove stroje, takozvane »Puppenwickelmaschinen«, plačati pa so jih morale delavke. Za delo, ki so je nam plačevali, ko smo ga izvrševale še z roko, po 8 krajcarjev in po 40, smo odslej dobivale le po tri in tri četrtnine krajcarjev in po devetnajst krajcarjev. Najboljša, najspretnjša delavka ni zaslužila ob stroju toliko kakor prej, in že prej je bil zaslužek nizek. Pri izplačevanju smo videli obupne prizore: jokajoče, obupavajuče delavke. Po dolgih prošnjah smo dosegli nekaj boljše plačilo.

Ako je zaslužila delavka v pripravljalnem oddelku na teden dva goldinarja, tedaj je bil že to dober teden. Ali za zaslužek je morala garati čez čas in tudi ob nedeljah.

Zaboje, težke cent in še več, so morale prenašati stare, oslabele delavke. Sedaj oprav-

ljajo to delo moški. Najmanjši prestopki ali pogreški pri delu so kaznovali kruto: ali z denarno globo ali pa je moral delavec ali delavka prekriti z delom štiri do šest tednov. Nihče se ni brigal za to, ako so delavke, kaznovane za neznatno napako, vsled teh krutih kazni bile uničene. Če pripovedujem danes delavkam o tem, tedaj mi pravijo: »Zakaj pa ste bile tako nespametne in ste prenašale to?« Ali kaj naj bi bile storile takrat? Organizacije ni bilo. In časopisi? Onega urednika bi hotela videti, ki bi bil imel toliko poguma, da bi napisal besedico o teh neznošnih razmerah! Nikdar več ne bi bil prijel za pero! Socialističnih listov tudi še ni bilo. Najbolj neznosno je bilo zaničevanje, s katerim so obkledali delavke. Vse je pomagalo pri tem. Moški delavci so prihajali v tovarno po odsluženju vojaški dobi, ki je trajala takrat še deset do dvanajst let. Če so delali potem štirideset let v tovarni, so bili starčki, ter dobivali na dan po deset do štirinajst krajcarjev pokojnine. Ni jim preostalo nič drugega, kakor da so hodili beračit ... Kolikokrat so morali ti reveži slišati: »Štirideset let so Vas izkoriščali v tovarni, in zdaj so Vas pa nam obesili na vrat.« Nič čudnega ni, da je marsikateri teh »penzionistov« segel po vrvi.

In vendar je dobivala država že leta 1846 čistega dohodka 14.470.331 goldinarjev od izdajanja smotk in cigaret. Leta 1848, je prišel v Hainburg študent, ki je povabil delavce v gozd, kjer jim je povedal, kaj naj store, da si izboljšajo svoj položaj. Sestavil jim je tudi prošnjo, nakar so bile res mezde nekoliko povisane.

Kakšni strahotni spomini se mi porajajo v duši, če pomislim na pretekle čase. Šestletni otroci smo morali pri odprtih ognjiščih pogrevati jedi. Ako se je zasmrdilo, tedaj je bila vsa družina lačna in otroka so neusmiljeno pretepli. Naši učitelji so nam dejali dostikrat: »Otroci, učite se pridno, drugačni časi bodo prišli.

Ali česa naj bi se bili naučili v trirazredni šoli? Čitali smo pa prav pridno, ker smo imeli

na razpolago knjižnico. Ko je bila leta 1869, na Dunaju prva velika demonstracija za volilno pravico in ko smo izvedeli o njej, so nekateri pričeli premišljevat. Leta 1871, so prišli prvi socialni demokratje v Hainburg in mnogo delavstva se jim je pridružilo. Takrat smo ustanovili tudi društvo delavk, katerega predsednica je bila moja mati. Koliko žrtev smo doprinašali, koliko jih je, ki so vse svoje življenje posvetili kolektivnemu delu, katerega predstavniki so bili moji prijatelji. Mnogo, mnogo se je izboljšalo. Danes je tedenskega dela 51 ur, sobotni popoldnevi so prosti, marsikatera delavka zasluži po 20 K na teden. Upokojeni delavci dobivajo več, kakor smo zaslužili, ko sem bila še mlada, v nekaj tednih, če smo delali po štirinajst ur na dan. Za dojenčke imamo v tovarni oskrbovališče, ki je urejeno vzorno po vseh higijeničnih zahtevah in s streljalkami, ki jih plačuje država. Matere imajo ob času poroda pravico do štiridesenske varstvene dobe in do dvanajstidnevne plačane dopusta. Tudi poletni dopusti so že uvedeni in noben predstojnik bi se ne osmelil, da bi tolkel delavke ali da bi jih tikal. Vse to je delo in uspeh večletnega organizacijskega dela in neumornega poučevanja. In vendar je še mnogo delavk, ki pravijo: »Čemu naj se organiziram? Če Ve kaj pridobite, sem itak tudi jaz tega deležna.« O, zaslepljenke! Kako sebično govore! In zopet druge: »Čemu bi se trudila, to bo že čas sam prinesel s seboj in brez Vas bi se to zgodilo.« Tako govore brezbržni lenuhi! Kdor pa je enkrat spoznal moč in silo organizacije, ta ne omahuje, ta ne čaka, da bi drugi delali zanj, ta ne odneha, da pride v organizacijo tudi zadnjega dvomilijca, slednjo brezbržnico, ta premeša sebičnost in v veseljem srcem pomaga graditi stavbo nove družbe, ki jo uresniči socializem.

6000 K letne subvencije. Odsek predlaga: Občinski svet skleni, da se dovoli deželni komisiji letne subvencije po 2000 K do preklica. — Sprejeto.

Stajerska eskomptna banka je posestnica hiše na Poljanski cesti št. 19., na kateri je vknjiženo potresno posojilo po 3 odstotke. Sedaj prosa, da se jej dovoli nadaljnje vknjižbe tega posojila. Odsek predlaga: Vknjižba potresnega posojila se dovoli še za nadalje in sicer proti 5 in četrt odstotka. — Sprejeto.

Stavbnega odseka poročili.

Poročevalec obč. svetnik Štembov: Za splošni regulacijski načrt severnega dela Ljubljane je bilo vpisanih 15 načrtov. Razsodišče je osem načrtov takoj izločilo, sedem pa sprejelo in primerno nagradilo. Odsek predlaga, da občinski svet odobri nasvete razsodišča. — Sprejeto.

Poročevalec občinski svetnik dr. Novak: Gijuro Rašica se je pritožil proti odloku mestnega magistrata glede naprave trotoarja, odnosno položitve varščine za trotoar pred njegovo hišo v Marmontovi ulici. Odsek prizna upravičenost njegove pritožbe, predlaga razveljavljenje varščine in napravo trotoarja. — Sprejeto.

Poročili odseka za službene pragmatike.

Poročevalec obč. svetnik Reisner poroča najprej o novi službeni pragmatiki za magistratne uradnike. V vseh bistvenih vprašanjih o novi službeni pragmatiki so bili člani odseka edini in so se skoraj vsi sklepi izvršili soglasno. Zato predlaga odsek, da sprejme občinski svet službeno pragmatiko en bloc.

Zupan odpravlja splošno debato o službeni pragmatiki.

Obč. svetnik Lilleg v imenu S. L. S. označuje službeno pragmatiko za izvrstno in pravi, da mora zadovoljiti tako uradnike kakor tudi občinski svet. Zlasti povdarja kot veliko pridobitev časovni avanzma, udovnine in preskrbo sirot.

Obč. svetnik Pammer predlaga naslednje izpremembe: k § 1., ki govori o splošnih zahtevah za sprejem v službo, naj se ustavi še 6. točka, da mora biti vsak mestni uradnik več obeh deželnih jezikov. — K § 6., ki ima določbo o izpričevalih, predlaga, da se izpusti določba, da so za mestno službo veljavna tudi izpričevala s Hryaške in Slavonije, Bosne in Hercegovine. — K § 32 predlaga, da se uvrsti v službeno kategorijo »Tehnična služba« mesto stavbnega nadsvetnika v VI. činovnem razredu.

Podžupan dr. Triller naglašja, sodelovanje vseh strank za službeno pragmatiko in povdarja, da ni neizpremenljiva in da bo šele praksa pokazala, če odgovarja vsem zahtevam. Če se bodo pokazale pomanjkljivosti, občinski svet bo gotovo noveliral pragmatiko, ki ni noben petrefakt. Soglašam z mnenjem obč. svetnika Pammerja, da se bo stavbni urad v doglednem času tako razširil, da bo potreben še stavbnega urada v najvišjem činovnem razredu.

Občinski svetnik sodrug E. Kristan: Službena pragmatika za mestne uradnike je velik korak naprej in sem pripravljen glasovati zanjo. Nekaj časa so me vznemirjali pomisleki, ko sem pa na seji prejel preh. določbe, so se ti pomisleki razpršili. Ali tudi s temi določbami ne bo mogoča stroga določitev kategorij za starejše magistratne uradnike. Prepričan sem, da se absolutna zadovoljnost do zadnjega kotička tudi s temi določbami ne bo dosegla. Nedvomno se zgodi dosikrat, da ima uradnik ali neuradnik večje sposobnosti kakor pa diplomirani akademiki. In če tak človek ne pride na mesto, za katero je popolnoma sposoben, je to krivica današnjih socialnih razmer. Vkljub temu so prehodne določbe take, da ne bodo preveč oškodovale starejših uradnikov. Ljubljanska občina se je izkazala s to pragmatiko mnogo bolj demokratična kakor marsikatera druga oblast. — Soglašam z g. Pammerjem, da tehnika ni manj vredna od jusa, ampak to še ni noben razlog, da bi se danes kreiralo visoko mesto v stavbnem oddelku, ko ni potrebno. Podžupan je dejal, da pragmatika ni petrefakt, to je najvažnejša beseda, ki je bila izrečena nočjo. Zdi se mi, da bodo izpremembe v nižjih razredih prej potrebne nego v višjih. Glede jezikovne kvalifikacije sem mnenja, da ni nobenega razloga, da bi se puntali proti nemščini, in nobenega, da bi se znanje nemščine posebno naglašalo. Upam, da se bo na podlagi te pragmatike gradilo dalje.

Zupan dr. Tavčar zaključuje nato splošno debato in podeli besedo poročevalcu.

Občinski svetnik Reisner: Pri členu IX. naj se izpremeni določba v toliko, da stopijo vse določbe, razen onih, ki se tičejo zboljšanja prejemkov, v veljavo listi dan, ko postane službena pragmatika pravomočna. Prosim pa, da se mi dovoli nekatere osebne zadeve glede prehodnih določb raztolmačiti na tajni seji.

Pri glasovanju sprejme obč. svet pragmatiko in prehodne določbe en bloc. Pri podrobnih razpravi sprejme občinski svet poročevalcev predlog k čl. IX., Pammerjevega predloga k § 1 in § 6 odkloni, sprejme pa Pammerjev predlog k § 32.

Službena pragmatika za uradnike Mestne hranilnice.

Poročevalec obč. svetnik Reisner: Službena pragmatika za uradnike »Mestne hranilnice« je predelal pragmatični odsek »M. hr.«, upravni odsek »M. hr.«, in še pragmatični odsek občinskega sveta. Predlagam, da se sprejme en bloc.

Zupan dr. Tavčar odpravlja debato.

Občinski svetnik sodrug E. Kristan: Ni še nobena garancija za dobroto službene pragmatike, če jo je predelalo toliko odsekov in tudi ne gre, da bi sprejemali en bloc. Nekatere določbe so res nesprejemljive. Pri § 5 je določba, ki je nikakor ne moremo sprejeti. Določba se glasi:

Sleheri uradnik, praktikant, pomožni uradnik (uradnica) ali sluga je zavezan poslovati v hranilnici tudi v izvenuradnih urah, če ne more opraviti svojega posla v navadnih uradnih urah ali pa če to zahteva ravnateljstvo, ne da bi imel pravico zahtevati kako odškodnino.

Če obvelja ta določba, tedaj so vse določbe o delovnem času iluzorne. Pri § 18. je določba, ki zahteva za namestitev uradnika izpit iz državnega računarstva, ki pa nima praktičnega pomena za službovanje v mestni hranilnici. Predlagam izpremembo: zahteva naj se izpit iz trgovskega knjigovodstva. Pri regulaciji prejemkov bi želel, da se hišniku poviša redna plača za 100 K. Pri § 44 naj se za nagrade določi nekaj stalnega, gotov odstotek prebitka. Tudi pri § 65 bi želel izpremembo. Uradnikom mestne hranilnice se je lani z vso gotovostjo obljubilo, da se njih prejemki uredijo tako, da stopijo v veljavo s 1. julijem 1912. § 65, pa določa 1. januar 1913. Moralna dolžnost nas veže, da izpolnimo obljubo.

Obč. svetnik Pustoslavšek se pridružuje predlogu sodruga Kristana, da se črta zadnji odstavek § 5.

Obč. svetnik Trnkoczy brani to določbo in pravi, da bi jo ravnateljstvo rabilo le v izrednih slučajih, n. pr. ob runu. bilanci.

Podžupan dr. Triller soglašja z izpreminjalnim predlogom sodruga Kristana k § 18.

Obč. svetnik Milohojca zagovarja določbo § 5 in tudi izpit iz državnega računarstva (§ 18) naj ostane.

Obč. svetnik Lilleg soglašja s predlogom sodruga Kristana, da stopijo določbe o povišanju prejemkih v veljavo od 1. julija 1912.

Zupan zaključuje splošno debato. V celoti sprejme občinski svet službeno pragmatiko in preide nato h glasovanju o izpreminjalnih predlogih.

Obč. svetnik sodrug E. Kristan še enkrat pobija zadnji odstavek § 5, iz katere veje naj-absolutističnejši duh. Ta odstavek naj se izpremeni tako, da bodo določbe enake onim iz pragmatike mestnih uradnikov, ki se glasi: Sicer je pa dolžnost vsakega uradnika v nujnih slučajih tudi izven uradnih ur brez ugovora izvrševati službo. Predlog sodr. Kristana je sprejet.

Izpreminjalni predlog k § 18 (predlog sodr. Kristana), da se nadomesti izpit iz državnega računarstva z izpitom iz trgovskega knjigovodstva, je prav tako sprejet. K § 19 predlaga sodrug Kristan, naj se izpremeni v toliko, da bosta med uradništvo le dva jurista, ne pa trije, kakor določa ta paragraf. Predlog je odklonjen. Sodruga Kristan umakne predlog glede povišanja službenih prejemkov hišnika, ko mu obč. svetnik Milohojca raztolmači vso zadevo. K § 33, e, predlaga obč. svetnik Lilleg, da naj dobe uradni slugi vsako tretje, ne le vsako peto leto novo zimsko suknjo. Sprejeto. Izpreminjalni predlog k § 44 umakne sodrug Kristan, ko razjasni zupan, da je razdelitev nagrad določena v statutih »Mestne hranilnice«. Izpreminjalni predlog sodruga E. Kristana, da naj stopijo določbe o povišanju prejemkih uradnikov v veljavo od 1. julija 1912, je sprejet.

Poročilo direktorja mestnega vodovoda in elektrarne.

Nato poroča obč. svetnik Reisner o prošnji posetnikov ob Poljski cesti v Vodmatu za električno razsvetljavo. Direktorij predlaga, da se postavijo tri žarnice. Sprejeto.

Nato zaključuje podžupan ob pol devetih javno sejo. Sledi tajna seja.

Ljubljana in Kranjsko.

— Danilov jubilej. Snoči je praznoval gospod Danilo petintridesetletnico svojega dela na slovenskem odru. Z veliko udeležbo je občinstvo priznalo, da ceniti dolgoletni trud igralca, ki je takorekoč zrastle z našim gledališčem, tako da si tega zavoda že misliti ne moremo brez njega. Nosili bi vodo v morje, če bi se posebej naglašali, da je gospod Danilo odlični igralec umetniških kvalitet. In tudi to je že stara pesem, da je kariera slovenskega igralca trnjeva pot; kdor hoče na njej vztrajati, mora imeti ne le veliko ljubezni do umetnosti, ampak tudi trdo kožo. Gospod Danilo je imel oboje; tako je torej prišel do petintridesetletnice in pride še dalje. V tej dolgi dobi je igral prav mnogo. Videli smo ga v najrazličnejših vlogah, v mladih in starih, simpatičnih in anti-patičnih, komičnih in tragičnih. In četudi nismo bili z njim vedno enega mnenja, vendar ob tej slovesni priliki lahko povemo, da je znal vselej pokazati vsaj svojo porabnost. Včasih pa se je povzpel prav v umetniške višine, in v težkih slučajih je znal imponirati s svojim pojmovanjem vloge in z dobro zadeto karakterizacijo. Nekakšna specialiteta so njegove maske, s katerimi včasih naravnost frapira. Z ozirom na dobo, v kateri je vstopil v zvezo slovenskega gledališča, mu je vpisati v posebno zaslug njegov realizem; enako pohvalno je pa dejstvo, da je večinoma tudi ta ostajal v pravih mejah. Če bi rekli, da je brez napak, bi se nam pač jubilar sam najbolj začudil. A četudi si umetnika brez njih kar misliti ne moremo, bi nam bilo vendar zelo všeč, ako bi ob tej zgodnji priliki sprejel dober svet in poizkusil, kako se dobro igra brez — suileze. Z dobrim memoriranjem bi ugodil ne le občinstvu, ki resnično rajše posluša njega kakor šepetalko, ampak tudi sam sebi, ker bi bila njegova igra popolnejša. Nekatere druge male razvade mu pa prepuščamo brez prevelikega godrnjanja. Snoči je nastopil v vlogi slepega Arhibalda v Sem Benellijevi »Ljubezni treh kraljev«. Ker nas nočjo ovira pomanjkanje prostora, se zmenimo o poemu jutri. Za nočjo bodi konstatirano, da je bil gosp. Danilo tudi v tej zanimivi vlogi mojster in je zaslužil veliko odobravanje, s katerim je bil odlikovan. Po prvem dejanju so mu izročili venec in druga darila kot znamenja priznanja. In zdaj, ko je petintridesetletnica za nami,

pozabimo na številke; gosp. Danilo nam poroča, da je še vedno mlad.

— Iz Šiške. V pondeljek zvečer se je vršilo člansko zborovanje »Konsumnega društva za Ljubljano in okolico« pri Anžoku. Predsedoval je sodrug Svetlin kot predsednik nadzorstva; poročal pa je sodrug Anton Kristan. Iz njegovih izjavanj je posneti, da »Konsumno društvo za Ljubljano in okolico« prav lepo napreduje, da vsak dan novi člani pristopajo — da pa je potrebno še živjeje agitacije, kajti — po geslu svojih k svojim — velja za delavske konsumente: vsi v konsumno društvo. Organizacija konsumentov more šele napraviti organizirano produkcijo. Sodrugi na Dunaju, v Gradcu, v Brnu ali v Trstu so nam slovenskim, oziroma kranjskim delavcem prav lep zgled. V Trstu vsak delavec, kdor le količjak razume o delavskemu gibanju, agitira za konsum. Tudi pri nas mora tako biti. Tudi na Kranjskem se mora konsumsko gibanje povzdigniti! — Danes šteje »Konsumno društvo za Ljubljano in okolico« 1847 članov. Pri malo boljši agitaciji lahko v enem mesecu dosežemo 2000 članov. — Po govoru sodruga A. Kristana se je oglasilo še več sodrugov k debati, na kar je predsednik ob 10 zvečer shod s primernim reasimejem zaključil.

— Delo dobe: 1 strojni ključar in 2 kovaška pomočnika. Kje, pove strokovno tajništvo, Šelenburgova ulica 6/II.

— Predavanje na Jesenicah. V nedeljo, 9. t. m., priredi jeseniška »Vzajemnost« predavanje. Predaval bo sodrug Etnil Kristan o Ameriki. Začetek ob treh popoldne. Predavanje bo pri Jeleni na Savi. Za predavanje je že sedaj veliko zanimanje med sodrugmi na Jesenicah, Savi, Javorniku in Koroški Beli, zato upamo, da ne zamudi nihče nedeljskega predavanja.

— Zagorje ob Savi. Občni zbor podružnice rudarjev v Zagorju se bo vršil v nedeljo dne 9. marca ob 2. popoldan v dvorani gosp. Richarda Miheličiča. Dnevni red: 1. Poročilo društvenega vodstva. 2. Volitev podružničnega odbora. 3. Razvoj rudarske industrije in strokovna organizacija. O tretji točki poroča sodrug Ivan Tokan iz Trbovelj. Rudarji, udeležite se mnogobrojno shoda! Podružnični odbor.

— Planinsko društvo »Die Naturfreunde«, podružnica Ljubljana, priredi v nedeljo dne 9. t. m. polnočni izlet na Šmarno goro. — Odpeljemo se ob pol 12 z državnega kolodvora do Vižmarjev. — Prijatelji društva dobrodošli!

— Dva koncerta »Glasbene Matice«. V petek 7. in v nedeljo 9. t. m. bomo slišali v koncertih »Glasbene Matice« po 19. letih zopet znamenitega Dvořakovega »Mrtvaškega ženina«. To delo je tako popolno v vseh posameznostih in celoti in umetniško uglasbeno, da je pravo vzorno delo za vzgojo glasbenih umetnikov — skladateljev in občinstva. »Mrtvaški ženin« nudi občinstvu največjo in najpopolnejšo glasbeno naslajo, skladateljem pa veliko obzorje, ki je naravnost neizprepljivo. Velika umetnost in prednost tega dela se kaže v tem, da je ob vsaki ponovitvi vedno lepše; vsako novo slišanje in izvajanje nudi izvajateljem in poslušalcem nove lepote in naslade. To učinkovanje je pač znak nesmrtnosti dela samega in njegovega stvaritelja. V svetovni glasbeni literaturi temu delu ni enakega svoje vrste. Nihče naj ne zamudi prilike, slišati odličnega skladatelja vzorno delo.

— Pri koncertu »Glasbene Matice« dne 7. in 9. t. m. se proizvajajo slavno delo največjega novodobnega skladatelja Dvořaka: »Mrtvaški ženin«. Veliki geniji so stremeli za tem, da so zlasti dvignili etične zaklade svojega naroda na visok pomnik umetnosti. V tem stremeljenju je zlasti tudi češki pesnik Erben v svojih »Kriticah« podal češkemu narodu, vsemu slovanstvu in vsemu kulturnemu svetu znameniti zaklad narodnih pravljic in dovršeni pesniški obliki in v čisti strogi etiki, med njimi zlasti tudi prekrasno balado o »Mrtvaškem ženinu«. Dvořakov glasbeno umetniški predhodnik — Smetana je proslavljal svojo domovino na ta način, da je vse njene naravne lepote in bogastva oživil v glasbenih simfonijah pod naslovom »Iz moje domovine«. Izmed njih se je v Ljubljani proizvajalo z velikim umetniškim uspehom »Vltava«. — Dvořak pa je zlasti v glasbi na novo ustvaril in oživil v celoti krasne pravljice svojega naroda. Med njimi pravljico o Rusalkah, v svetovno-slavni v Ljubljani izvajani operi »Rusalka« in zlasti tudi Erbenovo pesnitev narodne pravljice o »Mrtvaškem ženinu«. Dvořakov »Mrtvaški ženin« je torej glasbeno umetniški izraz prekrasne narodne pravljice, polne biserov narodne modrosti in naravnostnega etičnega čustva in izkustva narodovega, ki nas ob prekrasnem svojem koncu uči, kako se je v stiskah treba krepko in pravično postaviti v bran in krepostno zmagati:

Da nisi stavila se v bran,
tvoj konec bil bi zdaj strašan;
raztrgano bi ti bilo,
kakor košulje te, telo. —

»Mrtvaški ženin« je pesniški narodni biser na višek povzdignjen po Dvořakovi nesmrtni glasbi. Pesnik, književnik in neknjiževnik, glasbenik, umetnik in neumetnik najde v tem velikem delu spodbujanje, pravstvenih pravcev, nauk narodne modrosti za življenje, pesniški in glasbeniški vzor umetnosti, tešila in naslade, ki jih more dati visoko nad brigami in bridkostmi vsakdanjega življenja prestolujoča, učeča nas in blažeča umetnost.

— Umrlj so v Ljubljani: Dragica Rebernik, hči ribiškega paznika, 8 let. — Vilhald Oblak, sin krojaškega pomočnika, 9 mesecev. — Marija Hrastar, zasebnica, 85 let. — Anton Murenc, hralec, 45 let. — Vincenc Sirše, penzijski invalid, 40 let. — Ana Levec, strežnica, 66 let. — Anton Dolenc, dinar, 54 let.

— V mestni klanjci so zaklali od 16. februarja do 23. februarja 68 volov, 3 bike, 10 krav, 211 prašičev, 120 telet, 44 koštrunov, 39 kozličev; vneljali pa so 494 kilogramov mesa, 2 zavedi 37 telet, 1 koštruna in 24 kozličev.

— Iz blazine na Studencu je v noči od 4. na 5. t. m. pobegnil 26letni Leon Jelovšek. Navedenec ima črne brke, rjavo obleko, svetlorjav klobuk, črn povrsnik, čevlje na zadro ter belo srajco z belim ovratnikom. Kjer bi se pojavil, naj takoj naznanijo mestni policiji ljubljanski.

— Prijet dezertier. V sredo je policija od dela v Ljubljani strugi aretirala vojaškega begunca Mijo Jančiča, rojenega leta 1889 v Hraštni ter pristojnega v Brdovcu pri Zagrebu. Oddali so ga garnizijskemu sodišču.

— K umoru v St. Janžu. Skoraj pred enim letom je 13letni trgovski vajenec Kopitar na strahoten način umoril in po umoru zlorabil dekle v St. Jerneju. Slučaj je bil že poleti pred porotnim sodiščem v Novem mestu. Ker je pa fantov zagovornik dr. Ravnihar zahteval, da se izreče o fantovem duševnem stanju tudi graška fakulteta, se je obravnava preložila. Izvedenci so sedaj dognali, da ni Kopitar odgovoren za svoje dejanje. Fant je epileptičen in njegov oče je bil pijanec, torej ni fant duševno normalen. Fanta torej ne bodo sodili.

— Kinematograf »Ideal«. Danes v petek, dne 7. t. m.: Specialni večer: 1. Izkoriščanje gozdov v Avstraliji. (Koloriran industrijski film.) 2. Grlica. (Humoreska.) 3. Rogač. (Znanstveno. Velezanimivo.) 4. Usodni zlat. (Komično — Samo zvečer.) 5. Dschu Dschitsu. (Sportni film. — Samo zvečer.) 6. Beneška ribarica. (Krasna kolorirana drama v dveh delih. — Pri vseh predstavah.) 7. Priporočilo. (Velekomično.) — Jutri dve senzaciji: Trije tovariši. (Nordiskfilm v dveh delih. — Pri vseh predstavah.) — Brigaj se za Amelijo. (Francoska veseloigra v treh delih. — Samo zvečer.)

Vestnik organizacij.

Mladinska podružnica »Vzajemnost« ima v nedeljo 9. marca ob 1. popoldne velevažno sejo, na kar opozarjamo vse sodruge odbornike.

Sodruga šolsko-poljanskega okraja vabimo na redni letni občni zbor, ki bo 9. marca v gostini pri Bontarju, Poljanska cesta 23 točno ob 10. dopoldne. Sodrugi, udeležite se polnočevitve občnega zbora.

Občni zbor pevске podružnice se vrši 18. marca ob 8. zvečer v društvenih prostorih, Šelenburgova ul. 6. 1. Poročila funkcionarjev. 2. Volitev odbora. 3. Raznoročje. Obilna udeležba nujna!

Organizacije in zaupniki, ki imajo v kolportaži »Društveni kolektor« se nujno vabijo, da denar za prodane kolektorje takoj pošlje na naslov: »Delavska hranilnica in posojilnica v Ljubljani. Neprodani kolektorji ni treba vračati. Sodruga po Slovenskem vabimo, da opozore delavstvu prijazne trgovce, obrtnike, gostilničarje itd. na reklamirani del »Društvenega kolektorja«, ki bo za 1. 1914. še veliko lepše opremljen. Nabiralec oglasov se za znaten popust in lahko precej zaslužijo. Kdor hoče sodelovati naj se obrne na naslov: Zveza »Vzajemnost« v Ljubljani. Inzerenti naroče oglase lahko naravnost pri zvezi.

Volitve v tržaški deželni zbor.

Tržaško namestništvo je razpisalo volitve za tržaški deželni zbor, oziroma za občinski zastop.

Izvoliti je 80 članov. Voli se v mestu v štirih volilnih razredih in šestih volilnih okrajih; v okolici v dveh volilnih razredih in treh volilnih okrajih in v enem razredu trgovske in obrtne zbornice.

Volitev v četrtim mestnem in v drugem okoličanskem volilnem razredu se vrši v nedeljo 8. junija 1913; slučajne ožje volitve pa 12. junija.

Tretji mestni volilni razred voli 13. junija — ožje volitve 17. junija.

Drugi mestni volilni razred voli dne 18. junija; slučajne ožje volitve 22. junija.

Volitve prvega mestnega in prvega okoličanskega volilnega razreda se bodo vršile 23. junija. Slučajne ožje volitve 27. junija.

Trgovska obrtna zbornica voli 30. junija. Isti dan se vrši tudi slučajna ožja volitev.

Natančnejše določbe glede volitev v posameznih volilnih okrajih kakor glede časa, začeta in zaključka volitev, bodo označene na glasovnicah, ki jih dobe volilci na dom.

Volitev je obvezna. Vsak je po zakonu dolžan voliti. Kdor se volitev ne udeleži in ne bo mogel tega zadostno upravičiti, bo kaznovan z globo od 1 do 50 K.

Volilni imeniki bodo razporejeni na vpogled že 18. marca t. l. S tem dnem prične tudi reklamacijsko postopanje, ki bo trajalo šest tednov. Kdor želi imeti tiskan imenik volilcev, mora se prijaviti pri statistično anagrafičnem uradu do 11. t. m. od 9. do 2. popoldne (ob nedeljah od 10. do 12.) in se mora obvezati, da bo plačal imenik največ po 10 vinarjev tiskano polo. Do 19. t. m. se mora plačati že 50 % skupne cene imenika. Drugo se plača po sprejemu imenika.

Reklamacijsko postopanje je izredno važno. Dolžnost vsakega sodruga je, da se takoj prepriča, je li vpisan v imenik volilcev ali ne. Naša stranka bo otvorila seveda tudi letos svoje reklamacijske lokale, katere bomo pravočasno objavili v listu in z lepaki.

Stavka v tržaškem tehničnem zavodu.

V sredo popoldne je izbruhnila v tržaškem tehničnem zavodu stavka, ki se je udeležilo vse delavstvo. Vzrok stavke je nečloveško postopanje inženirja Pühla, kateri odpušča delavce brez povišanja; tudi v sredo je naduti inženir pahnil na cesto več delavcev, vsled česar se je delavstva polotila nepopisna razburjenost. Takoj so proglasili stavko, vse delo je obstalo in delavci so se podali v »Delavski dom«, kjer se je vršil zelo buren shod. Delavstvo je izvolilo odposlanstvo, ki naj bi posredovalo pri ravnateljstvu. Shod je sklenil, da se v znak protesta zoper sramotno in brezvestno početje inženirja Pühla stavka nadaljuje ves četrtek in da se delavstvo vrne na delo šele v petek.

V četrtek dopoldne ob 10. je bil v »Delavskem domu« zopet shod delavstva iz tehničnega zavoda, ki je bil ogromno obiskan. Na shodu so poročali sodrugi, izvoljeni v odposlanstvo, o uspehu svojega posredovanja. Shod se je vršil

vsled silne udeležbe v obeh dvoranah »Delavskega doma«: v eni so se zbrali slovenski delavci, poročala sta jima sodruga Mihevc in Golouh; v drugi dvorani so zborovali italijanski delavci in poslušali poročilo sodrugov Chiussija in Todeschinija.

Poročilo odposlanstva je zbudilo med navzočim delavstvom velikansko ogorčenje. Ravnateljstvo je sprejelo delavsko odposlanstvo kar na trgu pred tovarno in se za proteste delavstva niti zmenilo ni. Ravnatelj je kratkoma naznanil, da so vsi delavci izprti in da dobe svoje knjižice pri obrtni oblasti. Brezobziren sklep ravnateljstva je itak razdraženo delavstvo le še bolj razkačil in konflikt le še poostрил.

Da si ravnateljstvo upa tako predrzno in izzivajoče nastopati, izvira iz poznanja razmer, ki vladajo med delavci v tehničnem zavodu. Le manjši del delavstva je organiziran in zlasti slovenskih delavcev je le neznatno število združeno v razredni organizaciji. Sedanji boj je bil delavstvu vsiljen: večno šikaniranje in neznošno izkoriščanje je pognalo delavce v stavko, ki je sad impulzivnega razburjenja in ne delo skrbnih priprav. Zelimo, da delavci v tem kritičnem položaju izpregledajo in spoznajo, kje jim je rešitev.

Popoldne se je vršil zopet shod, ki je sklepal o nadaljni akciji in o katerem poročamo jutri obširneje.

Trst.

— »Ljudski oder.« Novoizvoljeni odbor »Ljudskega odra« ima danes ob pol 9. zvečer redno sejo.

— Umor zaradi prevelike ljubezni. Sofer Josip Domma je včeraj popoldne ustrelil najprej svojo nekdanjo ljubico Josipino Ricci in potem še samega sebe. J. Ricci je bila takoj mrtva. Njega so pa prenesli iz ulice Riborgo 14, kjer se je drama izvršila, v bolnišnico in je ob 2. popoldni izdihnil. Vzrok strašni drami je bila prevelika ljubezen Domma, ki mu je Ricci ni vračala. Domma, ki je bil vdovec, zapušča malega sinčka, sad svojega zakona.

— **Predrzna tatvina** v delavnici draguljarja R. Duosiča v ulici Acquedotto se je izvršila pretečeno noč. V tej ulici št. 62 so tatovi udrl v malo sobo v prvem nadstropju in odnesli 98 kilogramov zlatnine v skupni vrednosti 259 tisoč kron. Za tatovi ni nobenega sledu.

Shod lesnih težakov v tržaškem »Delavskem domu«.

V torek 4. t. m. ob 8. zvečer se je vršil v »Delavskem domu« v Trstu velik shod, ki se ga je udeležilo nad 200 lesnih težakov. Na shodu so delavci razpravljali o pogodbi, ki so jo sklenili z delodajalci v mesecu maju 1911. Poročala sta sodrug Podgornik in italijanskem in sodrug Milost v slovenskem jeziku. Iz poročil obeh sodrugov posnemamo sledeče:

V letu 1911 so sklenili lesni težaki potom organizacije prometnih delavcev, z delodajalci delovno pogodbo. V pogodbi je bilo določeno, da bodo dobivali delavci najmanj 4 K 70 vin. dnevne plače, da bodo delali za to plačo v mesecih november, december, januar in februar po 9 ur, v ostalih mesecih pa po 10 ur na dan. Pogodba je bila sklenjena do 31. marca 1913. Pogodbo so podpisali seveda zastopniki delavcev in delodajalcev. Odpovedati bi bili smeli pogodbo delavci ali delodajalci najkasneje tri mesece, preden poteče. Ako pogodbe nihče ne odpove, ostane v veljavi še za eno leto itd. Takol, ko so si lesni težaki potom organizacije izvajali navedene pobojske glede mezd in glede delovnega časa, so organizacijo zapustili. Kakor večina nezavednih delavcev, so si mislili, da ne potrebujejo več nobene organizacije. Tako je čas minil in potekel je tudi rok, v katerem bi bili imeli lesni težaki pogodbo odpovedati. V poslednjem času se je pa začela zanimali za te težake narodna lažidelavska organizacija. Povabila je baje na shod svoje štiri težake in jim priporočala, naj začno boj za doseg deveturnega delovnega časa tudi v poletnih mesecih. Da doseže ta organizacija svoj namen, je priporočala svojim težakom popolnoma »sindikalistično« metodo. Priporočala je, naj lesni težaki tudi po prvem marcu nadaljujejo delati 9 ur na dan, pa naj bo to delodajalcem všeč ali ne. In tako se je zgodilo. Malenkostno številce na narodni podlagi organiziranih težakov je prisililo tudi druge težake v nekaterih tvrdkah, da so tudi po prvem marcu delali 9 namesto 10 ur, kakor je bilo določeno v pogodbi. Razume se, da se delodajalci niso dali ostrašiti. Za prvi dan, ko so težaki delali 9 namesto 10 ur — bila je sobota — niso delodajalci izplačali dne. Drugi dan so si pa obdržali eno uro. V ponedeljek so delavci delali 10 ur, kakor je bilo v pogodbi določeno. Samo po sebi se razume, da je zahteva lesnih težakov po deveturnem delovniku tudi v poletnih mesecih opravičena, toda na tak način je delavcem nemogoče, da bi prišli do svojih pravic. Oba govorila sta očrtala navzočim nelepoto delo takozvane narodne delavske organizacije. Bližajo se volitve in je slovenskim nacionalcem mnogo na tem, da napravijo razdor med slovenskimi in italijanskimi delavci. Od zavednega delavstva prokleta narodno sovraštvo hočejo slovenski in italijanski nacionalci ovekovečiti. Povzročiti so hoteli gibanje dobro vedoč, da ne bo imelo nobenega uspeha, in dobro vedoč, da se ne bomo pridružili nikoli njihovim nelepim in protidelavskim nakanam. Saj so vendar že sami dokazali, kako so izdali interese slovenskih delavcev italijanskim nacionalcem. Gospodje slovenski nacionalci vedo, da so delavci sklenili in podpisali z delodajalci pogodbo, in vedo tudi, da smo preodkritosrčni in preveč lojalni, da bi bili v stanu pozabiti na svojo besedo in na svoje podpise. Slovenski nacionalci vedo vse to prav dobro. Pa so hoteli vkljub temu povzročiti gibanje samo zato, da bi bili potem lahko dejali: Mi smo hoteli delavcem pomagati,

pa so nas socialisti izdali. Takim ljudem, ki se igrajo z delavsko besedo in z delavskimi interesi, ki bi radi, da bi delavci svojo besedo prelomili, takim ljudem ne smejo delavci zapuhati ničesar. Oba govornika sta pa tudi povedala navzočim težakom, kar jim je šlo. Delavci so pustili, da je potekel čas, v katerem bi bili morali in smeli pogodbo odpovedati. Sedaj morajo zaradi svoje malomarnosti in brezbrzičnosti nositi posledice. Dolžnost delavstva je, da spoštuje pogodbe, ki jih sklene. Ako se delavstvo te dolžnosti ne bi držalo, bi s tem priznali delodajalcem pravico, da smejo tudi oni lomiti pogodbe, kadarkoli hočejo. V tem slučaju bi delavci imeli sveda več škode kakor dobička. Dolžnost vseh lesnih težakov je, da se sedaj organizirajo in da se pripravijo za boj v doseg delovnega poslovnika, do katerega imajo pravico na podlagi pogodbe iz leta 1911. Najprej se pa morajo težaki za ta boj pripraviti. Postati morajo močni v organizaciji, zbuditi in utrditi morajo medsebojno solidarnost. Kakor se to zgodi, bomo v imenu organizacije vložili v primernem času, pravilno sestavljeno spomenico, v kateri bomo zahtevali vse, kar bo za lesne težake najbolj potrebno. In ako bo treba stavkati, bomo stavkali, kadar se bo zdelo nam potrebno in vredno, in ne, kadar se bo zljubilo gospodom iz Narodne delavske organizacije. Za vse pa hočemo, da se delavci združijo in organizirajo mednarodno, nikakor pa ne bomo sledili delu katerih si bodi narodnjakov, ki se jejo med delavstvo razdor in nezaupanje do delavskih organizacij.

Za njim je govorilo še več drugih delavcev in vsi so priznali, da imata sodruga Podgornik in Milost popolnoma prav. Končno je bila soglasno sprejeta resolucija, ki pozivlja delavce, naj se ne pridružijo neresnemu gibanju, ki so ga povzročili gospodje slovenski narodnjaki, in naj pristopijo vsi v skupino lesnih težakov v »Delavskem domu«. Ko je bil še izvoljen odbor, ki ima nalogo, to delo izvršiti, je predsednik zaključil lepo uspeši shod; takoj se je veliko število lesnih težakov prijavilo v organizacijo. O zadevi bomo še govorili.

Zadnje vesti.

JANINA PADLA!

Atene, 6. Poveljnik trdnjave v Janini, Esad paša, je s parlamentarjem ponudil poveljniku grške oblegovalne armade kapitulacijo.

Atene, 7. O naskoku na Janino javljajo sledeče podrobnosti: Tekom dneva je artiljerija oddala 30.000 strelav. Vseh šest baterij na fortu Bizani je utihnilo. Medtem so močne grške čete napredovale proti višavam Manjolase. Od levega krila nenadoma napadeni Turki so se umaknili v neredu. Ob 11. zvečer je utihnil zadnji turški top na Bizaniji. Orki so popoldne zasedli višave Hagios Nikolaos, kjer so vletli štiri turške častnike in 110 mož. Druge čete so zasedle Drisko v Kotovraki. Ob 3. popoldne so Turki na levem krilu splošno bežali v Janino. Neredno umikanje je trajalo do noči. Težka grška artiljerija pri Ajtoraki je izstrelila 15 granat proti Janini. Turki so zelo slabotno odgovarjali. Grške čete so zasedle Dulusi pred Janino.

Atene, 7. General Skuco je s tremi eskadronami prikorakal v Janino. Na fortu Bizani veje grška zastava.

Atene, 7. Včeraj je poslal prestolonaslednik sledeči brzojav: Grška armada je zasedla vso levo fronto Janine in Bizani ter obkolila Kastrico. Esad-paša mi je pravkar naznanil, da se njegova armada vda v vojno jetništvo.

Atene, 7. Vsled kapitulacije Janine je padlo 22.000 Turkov v grško jetništvo. Grki so izgubili v boju za Janino štiri do pettisoč mož. Zadnje tedne so izgubili vsak dan poprečno po sto mož.

SKADER.

Belgrad, 7. Iz uradnih krogov javljajo, da zahtevajo zavezniki kot pogoj miru takojšen odhod turških čet iz Skadra. Crnogorci pa so pripravljeni bojovati se z Albanci za Skader.

TURŠKO POROČILO.

Carigrad, 7. Uradno javljajo: Vsled tridnevne snežne meteže počivajo skoraj vse operacije pri Cataldži in Bulajiru. Le pri Bujukhejkerju je bila mala praska. V neki ovčariji so bili vsi Bolgari razen treh postreljeni. Obstrelevanje Odrina se je zadnje tri dni nadaljevalo, le zadnji dan je bilo nekoliko močnejše. (Ali ne vedo v Carigradu, še nič o kapitulaciji Janine?)

TURŠKI »VEČNI MORNAR«.

Atene, 6. Poročilo nekaterih nemških listov, da je križarka »Hamidje« potopila veliko grško ladjo »Themistokles« in poglala dvoje drugih grških ladij v beg, je brez podlage.

MIROVNO VPRAŠANJE.

Pariz, 7. Iz diplomatskih krogov poročajo: Glavnih težav ne delajo več teritorialna vprašanja, ampak vojna odškodnina. Balkanska države jo zahtevajo, češ, da jim je vojna naložila velike finančne žrtve in da bodo morale prevzeti turški državni dolg. Turčija pa odklanja vsako diskusijo o odškodnini. Večina velesil podpira v tem vprašanju Turčijo.

MLADOTURKI.

Carigrad, 7. Mladoturški komite se je baje soglasno izrekel za časten mir, ki bi zadovoljil vse Turke. V nasprotnem slučaju se mora nadaljevati vojna, tudi če pade Odrin (?)

Carigrad, 7. V krogih mladoturkov energično oporekajo vestem, da bi bil komite na svoji zadnji seji pritril prošnji za mir pod pogojem, da se Odrin izroči Bolgarski. Nekateri mladoturški voditelji trdijo, da nima Turčija nobenega povičja, da bi se v sedanjem času pogajala za mir, kajti dokler se Odrin drži, se lahko pravi, da je bojni položaj za Turčijo ugoden (?). Mladoturki so že ob padcu Kamilovega kabineta povedali, da niso absolutni nasorotniki miru, toda vojna se more končati le

tedaj, če so pogoji za Turčijo častni. Ako se je vlada pri velesilah informirala o razpoloženju, je to gotovo le zaradi tega storila, ker ve, da so se zavezniki naveličali vojne, v kateri nikakor ne morejo doseči nobenega uspeha več, med tem ko pridejo lahko v nevarnost, ako se vojna zavleče. Mladoturki bi odločno protestirali, ako bi izkušala vlada skleniti mir, ki se ne vjema s častjo otomanske države.

BOLGARSKA IN RUMUNIJA.

Dunaj, 7. Rumunija je pritrnila, da se vrši konferenca zaradi njenega spora z Bolgarsko v Peterburgu. To odobri brez dvoma tudi Bolgarska. Vsled tega se zdaj lahko prično razprave.

RUMUNSKI MINISTRSKI SVET.

Bukarešt, 7. Včeraj je imel ministrski svet sejo. Majorescu je naznanil, da so velesile obljubile pospešitev posredovanja med Rumunijo in Bolgarsko, tako da bo, če mogoče, že v 15 dneh končano. V političnih krogih mislijo, da je večina velesil naklonjena rumunskim zahtevam.

DEMobilizacija.

Budimpešta, 7. Brambovsko ministrstvo je baje že dobilo od vojnega ministrstva vse instrukcije za demobilizacijo ob ogrsko galški meji. V zmislu teh instrukcij se prične odpušcanje rezervistov že tekom 24 ur.

Peterburg, 7. Iz zanesljivega vira poročajo, da izide ukaz za demobilizacijo še ta teden.

OGRSKA DUMA.

Budimpešta, 7. Mesto ima zopet normalno lice. Vojaštvo je poskrto. Na včerašnji seji je Antal predlagal, da se zniža starostna doba za volilce na 26 let. Baron Solymossy se je drznil trditi, da je vlada izpolnila svojo dolžnost napram deželi in ljudskim slojem. Predloga ustreza demokratičnemu načelu (!) in posebno delavstvu (!). Rumun Pop odklanja predlog; koalicija je uganjala z volilno retoriko frivožno igro. Od sedanje vlade je vsakdo pričakoval demokratično predlogo. Ali kar je vlada izdela, je razočaralo vso deželo, zlasti pa narodnost. Njegova stranka zahteva demokratično volilno pravico. S Popom je »polemiziral« Tisza. Važno je v njegovem govoru le priznanje, da se je dne 4. junija kršila pravica. Generalna debata je zaključena. Danes se prične specialna debata.

IZSTOP IZ TISZINE TOLPE.

Budimpešta, 7. Poslanec Konjović je izstopil iz vladne stranke, ker kot zastopnik Srbov ne more odobravati volilne reforme.

STAVKA NA REKI.

Reka, 7. Pleskarji ladjedelnice »Danubius« so stopili v stavko.

NEMŠKI MOLOH.

Berlin, 7. »Germania« poroča, da bo za zvišanje armade treba za enkrat eno milijardo mark, trajno pa dvajset milijonov na leto. Zvišanje vojske znaša pri posameznih letnikih po 84.000 pri dveletni službi torej 168.000 mož.

NESREČA PRI HELGOLANDU.

Berlin, 7. Uradno poročajo, da je nesrečo pri Helgolandu zakrivilo razburkano morje. Vojno sodišče je vpeljalo preiskavo.

ZOPER TRILETNO VOJAŠKO SLUŽBO NA FRANCOSKEM.

Vellkanski kravali v francoski posl. zbornici.

Pariz, 6. Ko je na današnji seji vojni minister Étienne predložil o triletni vojaški službi predložil, je nastal na skrajni (socialistični) levici tak kraval, kakor ga francoska zbornica še ni videla. Socialisti so tolkli ob mize in kričali: Proč z reakcijo! Živela internacionala! Reakcionarci in vladni poslanci so obsipali socialiste z različnimi psovkami in jim kričali: Pojdite na Prusko! Veleizdajalci! Peklenski hrup je trajal več kot dvajset minut; ko se je nekoliko polegel, je vojni minister z nekaj stavki končal svoj »govor«; meščanski poslanci so mu prirejali viharne ovacije.

STAVKA V RUMUNIJI.

Braila, 7. Težaki in ogjarji v državni ladjevnici so stopili v stavko.

MEHIKO.

Novi Jork, 6. Kongres mehikanske države Sonora se upira Huertovi vladi ter poziva severne države, naj z orožjem v roki proglašajo neodvisno republiko. Med ameriški obmejnimi četami v Ariconi in Mehikanci prihaja baje vsak čas do prask.

Poslanska zbornica.

Vladne stranke zoper uboge rezerviste na mejah. — Razprava o krošnjarskem zakonu.

Dunaj, 6. marca.

Na začetku današnje seje je zbornica počastila spomin pokojnega Schummeierja; predsednik dr. Sylvester je posvetil žrtvi peklenškega zločina iskreno posmrtnico, ki so jo poslanci v znak žalovanja stoje poslušali.

Za odpust rezervistov.

Socialno demokratični poslanec sodrug Seitz je vložil predlog, da naj avstrijska vlada vpliva na skupno vlado, da se vpklicani rezervisti in nadomestni rezervisti čimprej odpuste. V utemeljevanju predloga je dejal poslanec Seitz, da ljudska zbornica ne sme preko tega perečega vprašanja na dnevni red. Strašna nevarnost, da se Avstrija zaplete v vojno, je minula. Vzlic temu je še vedno na tisoče in tisoče rodbinskih očetov pod zastavo. V javnost prodirajo vesti, da je z Rusijo dogovorjena demobilizacija, a časopisje poroča, da se pošljejo domu le rezervisti s severne meje, dočim ne-

srečnike na jugu države še naprej pridržijo pod orožjem. To ni le huda obremenitev državne blagajne, ni le težko oškodovanje tisočih družin, temveč onemogoča trdno mirovno zaupanje, ki ga naše potlačeno in poparjeno gospodarstvo nujno potrebuje. Končno je predlagal sodr. Seitz, da pride takoj po prvem branju krošnjarske predloge na vrsto njegov predlog.

Češki separatist Nemec se pridružuje socialno demokratičnemu predlogu. Pri glasovanju pa nemškonalionalno-krščanskosocialnapoliska večina

pokopije socialno demokratični predlog,

ker se vladni večini v tem trenutku zdi važnejši in nujnejši

krošnjarski zakon.

Nato je zbornica razpravljala ob pičtem zanimanju o krošnjarski predlogi. Prihodnja seja bo jutri ob 11. dopoldne.

SKANDALOZO POSTOPANJE »LORDOV«.

Socialni demokratje Reumann in sodrugi so vložili predlog, da poslanska zbornica še enkrat pošlje končni svoj sklep o odpravi kazni za kršenje delovne pogodbe. V predlogu izvajajo, da je gosposka zbornica sklenila svoj sklep, ki žali vse avstrijsko delavstvo in ljudsko zbornico, le s pičlo, slučajno večino in je zato upanje, da zbor ošabnih fevdalcev popravi zagrešeno infamijo.

Vlada je sporočila predsedniku poslanske zbornice, da ne more (!!) predložiti akta o naročilu plavajoče ladjenice. Vsled tega je odsek zaključil razpravo in sprejel predlog sodruga Glöckla, da naj vlada čimprej izdela zakon o oddaji državnih naročil, ki naj v bodoče prepreči oškodovanje domače industrije.

Stajersko.

— **Ogenj na Rožnem.** (Dopis iz Rajhenburga.) V torek ob pol treh jutraj je izbruhnil ogenj na Rožnem pri Rajhenburgu v hiši Jožeta Glasa. V hiši sta stanovala dva železniška uslužbenca, in sicer prožni uravnavalec Franc Zakšek in pomožni čuvaj Franc Markič. Franc Zakšek ima osem otrok in mu je pogorelo popolnoma vse, rešil je le svoji družini in sebi golo življenje. Njegova žena je zadobila hude opekline in so jo morali prepeljati v bolnišnico. Žena je nesla eno leto starega otroka iz gorečega stanovanja in nanjo se je podrla nekaj gorečih tramov. Padla je vsled tega z otrokom vred in zadobila hude opekline. Otroku se ni zgodilo nič. Nesrečna Zakšekova družina, brez strehe, brez obleke, brez sredstev, se usmili vsakomur. Prožni moister gospod Juh je že odredil, da se nabirajo prispevki med njegovimi tovariši za nesrečno družino. Franc Markič je bil v službi v čuvajnici št. 25, približno 20 minut od stanovanja, ko je pričela goreti hiša. Takol so ga telefonično poklicali domu, ali kaj, ko ni mogel ničesar več rešiti, plamen mu je uničil že vse. Zgorelo mu je prav vse, kar je imel, ostala mu je le obleka, ki jo je imel na sebi. Zgorelo mu je tudi 20 K denarja in žepna ura. Ogenj je nastal v dimniku. Hiša je bila lesena in ometana. Oba sta imela v stanovanjih majhne železne peči, katerih cevi so segale do lesenega tramovja. To se je vnelo in lipoma je bilo vse v plamenih.

— **Smrtna nesreča v mariborski artilerij-ski bolnišnici.** V torek ob 5. popoldne se je menjala straža. Ko so odstopivši stražniki jemali iz puš patrone, se je enemu izmed njih na neznan način sprožila puška. Naboje je zadel blizu stoječega 23letnega artilerista Franca Pfeferja ter ga tako hudo poškodoval, da je vsled dobljene poškodbe kmalu nato umrl.

Socialno politični pregled.

= **Prost sobotni popoldan.** Socialno demokratični poslanci na Francoskem so predložili zbornici zakonski načrt glede na zakonito uvedbo prostega sobotnega popoldneva za vse delavce.

= **Tekstilni delavci v angleški Indiji.** Tajnik mednarodne zveze tekstilnih delavcev, sodrug Shaw, poroča o položaju tekstilnih delavcev v angleški Indiji sledeče: Po zakonu, veljavnem v Indiji, smejo delati otroci od 9 do 14 let le pol dneva. V resnici pa dela v predljudici za juto v Kalkuti 30 do 40 procentov otrok ki niso stari še devet let, in 25 procentov otrok, ki delajo ves dan, ni starih še 14 let. V Bombaju pa velja splošno načelo, da delajo otroci pod 14 letom ves dan. V tovarnah za bombaž dela v vsej Indiji 200.000 delavcev in delavk. Delovni čas je pozimi dvajset in pol ur, poleti 14 ur (v Indiji!). Zakonske določbe o opoldanskem in nedeljskem počitku se neznane in jih tudi skoraj nihče ne upošteva. Mezne se nestransko nizke: na mesec zasluži odrasla delavka od 12 do 24 K, delavci od 18 do 32 K, otroci 6 do 12 K. Mezd ne izplačujejo tedensko, temveč povsod mesečno in sicer 14 dni pozneje. Vsled tega so delavci le še bolj odvisni od podjetnikov in odušurkih trgovcev z živili, pri katerih morajo kupovati na kredit. Trgovci sleparijo delavce, kolikor le morejo, ker delavci ne znajo ne brati, ne pisati. Tovarniški uradniki predljudnice v Madrasu je izračunal, da delo 2622 Indijcev, ki delajo na teden po 67 in pol ur, za-leže toliko kakor delo, ki ga izvrši 982 angleških delavcev v Lancashiru pri 54 in polurnem tedenskem delu. Angleški delavci napravi torej 2,62krat toliko kakor indijski, zasluži pa štirikrat toliko. Fluktuacija delavcev v indijskih tovarnah je silna. Venomer prihajajo delavci z dežele v industrijska središča, da se že čez kratek čas — navadno čez 18 mesecev — popolnoma onemogli in izmoggani vračajo v vasi. Dolgi delovni čas v zaduhlih, prašnih tovarnah jih uniči popolnoma.

= **Nova organizacija.** V vrtnarstvu zaposleni delavci, ki so doslej pripadali zvezi trgovskih in transportnih delavcev, so si ustvarili

samostojno organizacijo. Dolžnost vseh vrtnarskih delavcev je, da pristopijo organizaciji. Pojasnila daje strokovno tajništvo v Ljubljani (Selenburgova ulica št. 6. II. nadstropje).

Nezgodno zavarovanje rudarjev. Rudarski odsek delovnega sveta se je pretekli teden pečal z vladno predlogo o nezgodnem zavarovanju rudarjev. Po veliki večini je odsek pritril določbam vladne predloge. Ljut boj se je razvil pri § 11. ki določa, da počiva v slučaju, ako ima rudar pravico do nezgodne rente in do invalidne provizije, pravica do invalidne provizije, v kolikor presega obe renti 60 odstotkov povprečnega zaslužka. Sodrugi Jarolim je odločno pobijal to določbo, ki jemlje rudarjem pravico da bratovskih skladnic, ki so si jih pridobili z vplačevanjem prispevkov. Končno je obveljal kompromis z vlado. Na predlog sekcijskega načelnika Homanna je sprejel rudarski odsek, da izgube ponesrečeni rudarji, ki so za delo nesposobni in navezani na tujo postrežbo, invalidno provizijo bratovske skladnice, za kolikor presega provizija in nezgodna renta 90 odstotkov zaslužka.

Gospodarske krize ni... Kakšna kriza? Prav dobro se nam godi! Kaj bi tožili in stokalili! Dividenda alpske rudniške družbe, ki je ena najhujših izkoriščevalk, je poskočila od 42 na 52 kron. Železarski kartelisti so napravili v minulemu letu tako sijajne dobičke kakor še nikoli prej. S tem naj se tolažijo množice — nezaposlenega, stradalajočega delavstva...

Mednarodni kongres rudarjev. Iz Bruslja poročajo, da je sklenilo mednarodno tajništvo rudarjev prirediti letos kongres rudarjev na Avstrijskem, in sicer v Karlovi vzhodni na Češkem.

Občni zbor ljubljanske kreditne banke. V dobi krize, ko je na tisoče delavcev brez dela in jela, ko peša zaslužek in se draži življenje, cvete bančnemu kapitalu pšenica. Ka-

kor velike dunajske banke je tudi ljubljanska kreditna banka sklenila svoje poslovno leto s sijajnimi dobički. Na občnem zboru, ki je bil v sredo dopoldne, se je predsednik upravnega sveta Iv. Hribar pohvalil, da je banka krizo zelo dobro prestala in da zlasti centrala krize ni občutila. Čisti dobiček za leto 1912 znaša po odbitku vseh stroškov in bremen 616.363 kron in 84 vinarjev in v številni prenos iz leta 1911 664.475 kron 24 vinarjev, kar odgovarja 8 in četrt odstotnemu obrestovanju delniške glavnice 8.000.000 kron. Vzlic temu, da je zavoljo likvidnosti imela banka pripravljeno vedno veliko gotovino, je dosegla lep dobiček, ker je žela vsled denarne krize visoko obrestno mero in ker je pomnožila stanje svojih vlog na knjižice za dober milijon kron: od 7.817.136 kron na 8.836.355 kron. Banka razdeli svojim akcionarjem za minulo leto 60stotno dividendo — za en procent manj kakor leto poprej, ampak na drugi strani ustanovi poseben rezervni fond za eventualne menične in kontokorentne izgube in ga dotira s 100.000 kronami in ojači z dotacijami tudi druge fonde, tako da znašajo rezervni fondi (s pokojninskim zakladom) milijon kron, t. j. 12 in pol delniške glavnice. Akcionarjem se v sedanji krizi tako dobro godi, da devljejo lahko na stran za — slabe čase. — Občni zbor je izpremenil pravila tako, da sme banka v bodoče izdajati industrijske zadolžnice; banka se namerava lotiti torej dobičkanosne emisijske panoge in razširiti finansiranje industrije. V upravni svet so bili izvoljeni: Iv. Hribar, dr. Tavčar, Gabr. Jelovšek in Krasny; v nadzorstvo pa: Fr. Crobat, dr. Kokalj, Iv. Mejač, dr. Iv. Černe in Nik. Novakovič.

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in zalaga založba »Zarje«.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Produktivna zadruga ljubljanskih mizarjev v Ljubljani

registrovana zadruga z omejeno zavezo

vabi na svoj

redni letni občni zbor

ki bo dne 17. marca 1913 v salonu pri Travnu na Glincah.
Začetek ob pol 8. zvečer.

DNEVNI RED:

1. Citanje zapisnika zadnjega rednega občnega zbora.
 2. Poročilo o računih za leto 1912.
 3. Poročilo nadzorstva in podelitev odveze načelstvu.
 4. Ukrepi glede bilance za leto 1912.
 5. Določitev visokosti deležev.
 6. Volitev dveh članov načelstva v zmislu § 4 pravil.
 7. Volitev nadzorstva (dveh članov).
 8. Pristop k revizijski zvezi.
 9. Predlogi in nasveti.
- Prosi se vse člane, da se zanesljivo udeleže občnega zbora.

Nadzorstvo.

Pri sedanji draginji bode vsakdo z veseljem pozdravil, da od 20. februarja 1913 naprej v moji modni trgovini za gospode dobrovoljno

odračunam 10% popusta

vsakemu odjemalcu pri gotovem plačilu od mojih skromnih stalnih cen pri nakupovanju klobukov, čepic, srajc, spodnjih hlač, majic, ovrtnikov, zapestnic, kravat, rokavic, nogavic, naramnic, žepnih robcev, palic, dežnikov, gumb itd.

Opozorim istočasno, da je moja modna trgovina za gospode, založena nedvomljivo z najnovejšim in najboljšim blagom iz prvih in zanesljivih tovarov, in sicer v nedvomljivo največji izbiri.

Z odličnim spoštovanjem se priporoča

Pazite na cene v izložbah! Modna in športna trgovina za gospode
P. MAGDIĆ, Ljubljana, nasproti glavne pošte

Občno konsumno društvo v Idriji

vpisana zadruga z omejenim poroštvom

naznanja svojim članom, da se vrši

redni letni občni zbor

v nedeljo dne 9. marca 1913 ob 9. dopoldan v pivovarni pri „Črnem orlu“ v Idriji.

DNEVNI RED:

1. Citanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Računsko poročilo za leto 1912.
3. Poročilo nadzorstva, razdelitev prebitka in podelitev odveze načelstvu.
4. Volitev 2 članov načelstva.
5. Volitev 3 članov nadzorstva.
6. Sklepanje glede izplačila hranilnih vlog za mlin v smislu § 3 poslovnika.
7. Predlogi, nasveti in želje.

Nadzorstvo.

Delavske konsumne zadruge ZA TRST, ISTRO IN FURLANIJO

vpisana zadruga z omejenim jamstvom.

Trst, ulica S. Francesco d'Assisi šte. 23.

Nekaj števil...

Zadružniška ideja si pridobiva leto za letom, dan za dnevom vedno trdnjše tla. Spodaj navedene številke jasno dokazujejo, s kako hitrostjo se razširja med maji premožnim razredom prepričanje

da je edina rešitev iz društva zasebnih spekulativ velika zadružniška družina.

Te vedno rastoče številke dokazujejo nam tudi, da bodo ugodnosti katere bodo mogle Delavske zadruge nuditi svojim članom še večje, ako bode njih število razmeroma raslo kakor do sedaj, in ako se bodo držali člani gesla prvih zadružnikov, onih „vrlih pionirjev iz Rochdale“:

vse, kar je le mogoče, kupi naj vsak edino v lastni Delavski zadrugi.

Prodaje:

v 1. zadružni dobi	1903—1905 (19 mesecev) za	208.001'05 kron blaga
v 2. „	1905—1906 za	148.450'19 „
v 3. „	1906—1907 „	201'206'58 „
v 4. „	1907—1908 „	366.482'97 „
v 5. „	1908—1909 „	615.508'12 „
v 6. „	1909—1910 „	873.392'40 „
v 7. „	1910—1911 „	1.050.829'18 „
v 8. „	1911—1912 „	1.258.363'68 „
v 9. „	v prvih 6 mesecih (od 1/7 do 31 12 1912	1.008.889'69 „

Do 31. decembra 1912 razpečalo se je članom za 5,731.123'86 kron blaga

Na dividendah se je izdalo 82.001'25 kron v blagu.

Bolnim članom, vdovam in sirotam se je razdelilo 33.909'02 kron podpore v blagu.

31. decembra 1912 so šteje zadruge 6859 članov.

31. decembra 1912 so znašale hranilne vloge svoto 180.009'25 kron.

Kako je bilo mogoče, da so naše Delavske zadruge postale tako velike in močne? Ker nudijo članom vedno večje ugodnosti in ker so splošno odpravile prodajo na upanje.

Delavske zadruge ne dajejo nič na upanje, ali v slučaju bolezni dajo članu brezplačno do 84 kron v blagu in v slučaju smrti pa njegovi vdovi ali ostalim sirotam do 126 kron, in sicer v razmerju s tem, kar je član potrosil v prejšnjem letu.

Delavske konsumne zadruge imajo sedaj 26 skladišč, in sicer se nahaja:

Skladišče; I. V Trstu v ulici dell'Istria št. 10.

„ II. V Trstu v ulici Belvedere št. 34.

„ III. V Trstu v ulici del Salice št. 4.

„ IV. V Trstu v ulici Acquedotto št. 67.

„ V. V Miljah na trgu, (Casa del popolo).

„ VI. V Trstu v ulici Conti št. 26.

„ VII. V Gorici v ulici del Duomo št. 9.

„ VIII. V Trstu v ulici Girolamo Muzio št. 6.

„ IX. V Pulju v Polikarpskem okraju ulica Santorio št. 17.

„ X. V Trstu v ulici S. Marco št. 13.

„ XI. V Isoli št. 11.

„ XII. V Trstu v ulici del Pozzo bianco št. 5.

„ XIII. V Trstu v ulici del Lloyd št. 10.

„ XIV. V Tržiču v ulici della Rosta št. 478.

„ XV. V Kopru, Callegheria.

„ XVI. V Trstu v Kjadinu S. Alojzij št. 800.

„ XVII. V Trstu, Škedenj, Trg.

„ XVIII. V Trstu, Verdclj „Pra del Gobbo“ v občinskih hišah.

„ XIX. V Pulju v ulici Giosuè Carducci.

„ XX. V Trstu v ulici Raffineria št. 3 (oblačila).

„ XXI. V Korminu v ulici del Ponte št. 602.

„ XXII. V Muši (Mossa), Borgo Villa št. 42.

„ XXIII. V Fari, Borgo Chiesa.

„ XXIV. V Tržiču-Panzano (Ladjedelnica št. 11.)

„ XXV. V Valdoltra-Chiampore.

„ XXVI. V Trstu v ulici P. P. Vergerio št. 871 občinske hiše.

Osrednja skladišča, ulica S. Francesco d'Assisi šte. 21, 23 in 28.

Zadružna pekarna | Skladišče oblačil

ulica S. Marco šte. 17.

ulica Raffineria šte. 3.

Delavske konsumne zadruge prodajajo le svojim članom.

Nove člane sprejema vsako skladišče. Zadostuje podpis deleža 20 tih kron, katerega se lahko plača v malih obrokih po 20 vinarjev.

Računske izkaze, statute, predpise za podpore in vse druge tiskovine se dobivajo v vseh zadružnih skladiščih.

Delavci!

Vpišite se v našo veliko zadružno družino, s tem si zagotovite vse ugodnosti zadružništva.

Trst, v prosincu 1913.

Ravnateljstvo.